

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «ανανεωμένη Κοινωνική ατζέντα: ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα»

(2009/C 200/08)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΔΙΑΤΥΠΩΝΕΙ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- εκφράζει την ικανοποίησή της για τον τρόπο με τον οποίο η ατζέντα ενοποιεί το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. Η ανανεωμένη ατζέντα και τα μέτρα που προτείνει είναι κατ' ουσίαν οι πρακτικές προπαρασκευαστικές εργασίες που έχουν ήδη δρομολογηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επομένως, η ατζέντα περιλαμβάνει μικρό σχετικά αριθμό νέων πρωτοβουλιών, σκοπός των οποίων είναι να προβληθεί αποτελεσματικότερα ή να αποκτήσει ουσιαστικότερο περιεχόμενο η κοινωνική πολιτική της ΕΕ·
- τονίζει τη σημασία της κοινωνικής και της περιφερειακής συνοχής για την επίτευξη των στόχων της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισσαβώνας και εξαίρει τον ρόλο των τοπικών και των περιφερειακών φορέων στην προώθηση των στόχων αυτών·
- επισημαίνει ότι οι οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες ούτε αλληλοσυμπληρώνονται ούτε αλληλοενισχύονται κατά τρόπον αυτόματο· αντιθέτως, πρέπει να διασφαλίζεται διαρκώς αμοιβαία ισορροπία ανάμεσα στους επιδιωκόμενους σκοπούς και τα μέσα που χρησιμοποιούνται. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία στις μέρες μας, όπου οι ταχύτερες μεταβολές της παγκόσμιας οικονομίας επιτείνουν το αίσθημα αβεβαιότητας του κοινού·
- τονίζει ότι πρέπει να επιδειχθεί συστηματική προσοχή στον κοινωνικό αντίκτυπο των πολιτικών της ΕΕ. Για παράδειγμα, οι κοινωνικές επιπτώσεις της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ υπήρξαν ενίοτε απρόβλεπτες, η δε κοινωνία δεν ήταν πάντα σε θέση να τις αντιμετωπίσει αποτελεσματικά·
- καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συλλέξει συγκρίσιμα και πολυδιάστατα στοιχεία, διεξάγοντας έρευνα με σκοπό την αυξημένη αποτελεσματικότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, και εφιστά την προσοχή ιδιαίτερα στις γενικές συνθήκες που επικρατούν στο τοπικό και στο περιφερειακό επίπεδο, όπου και παρέχονται κατά κύριο λόγο οι υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης και υγειονομικής περίθαλψης.

Εισηγητής: ο κ. Veikko Kumpumäki (FI/PES), μέλος του Περιφερειακού Συμβουλίου της Λαπωνίας

Έγγραφο αναφοράς

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών — Ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα: Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην Ευρώπη του 21ου αιώνα

COM(2008) 412 τελικό

I. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

1. εκφράζει την ικανοποίησή της για τον τρόπο με τον οποίο η ατζέντα ενοποιεί το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. Η ανανεωμένη ατζέντα και τα μέτρα που προτείνει είναι κατ' ουσίαν οι πρακτικές προπαρασκευαστικές εργασίες που έχουν ήδη δρομολογηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επομένως, η ατζέντα περιλαμβάνει μικρό σχετικά αριθμό νέων πρωτοβουλιών, σκοπός των οποίων είναι να προβληθεί αποτελεσματικότερα ή να αποκτήσει ουσιαστικότερο περιεχόμενο η κοινωνική πολιτική της ΕΕ.

2. σημειώνει ότι η δημόσια διαβούλευση, που διεξήχθη για να καταγραφεί η κοινωνική πραγματικότητα της ΕΕ, κατέδειξε ότι η εμπιστοσύνη των πολιτών προς την ΕΕ εξαρτάται, οπωσδήποτε, από την ύπαρξη αξιόπιστης ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, η οποία αποτελεί βασικό στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης είναι απαραίτητη για την πρόοδο, την ανανέωση και τη θετική στάση απέναντι στις αλλαγές.

3. τονίζει τη σημασία της κοινωνικής και της περιφερειακής συνοχής για την επίτευξη των στόχων της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισαβώνας και εξάγει τον ρόλο των τοπικών και των περιφερειακών φορέων στην προώθηση των στόχων αυτών.

Η κοινωνική διάσταση της Ευρώπης

4. επισημαίνει ότι οι οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες ούτε αλληλοσυμπληρώνονται ούτε αλληλοεπισχύνονται κατά τρόπον αυτόματο· αντιθέτως, πρέπει να διασφαλίζεται διαρκώς αμοιβαία ισορροπία ανάμεσα στους επιδιωκόμενους σκοπούς και τα μέσα που χρησιμοποιούνται. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία στις μέρες μας, όπου οι ταχύτερες μεταβολές της παγκόσμιας οικονομίας επιτείνουν το αίσθημα αβεβαιότητας του κοινού.

5. τονίζει ότι πρέπει να επιδειχθεί συστηματική προσοχή στον κοινωνικό αντίκτυπο των πολιτικών της ΕΕ. Για παράδειγμα, οι κοινωνικές επιπτώσεις της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ υπήρξαν ενίοτε απρόβλεπτες, η δε κοινωνία δεν ήταν πάντα σε θέση να τις αντιμετωπίσει αποτελεσματικά.

6. θεωρεί σημαντική τη δήλωση που περιέχεται στην κοινωνική ατζέντα σχετικά με τη διατήρηση των θεμελιωδών κοινωνικών στόχων και της δέσμευσης της ΕΕ για τη διαμόρφωση αρμονικών και συνεκτικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς.

7. σημειώνει ότι η κοινωνική πολιτική πρέπει να θεωρηθεί, επίσης, ως παράγοντας που διασφαλίζει και υποστηρίζει την αρμονική ανάπτυξη της κοινωνίας και όχι απλώς ως παράγοντας ελαστικότητας και αλλαγής.

8. αποδέχεται την ανάγκη θέσπισης μιας ευρύτερης κοινωνικής ατζέντας και αναγνωρίζει τη σημασία της διά βίου μάθησης ως κεντρικού παράγοντα στο πλαίσιο αυτό. Ωστόσο, η μάθηση δεν πρέπει να νοείται μόνο ως παράγοντας ανταγωνιστικότητας, αλλά να αναγνωρίζεται και ο θεμελιώδης κοινωνικός της ρόλος. Παράλληλα με την παροχή ευκαιριών στα άτομα για να επιτύχουν, είναι απαραίτητο να εξασφαλίζεται κοινωνική προστασία και ένταξη και των λιγότερο επιτυχημένων ανθρώπων.

9. υπογραμμίζει τη σημασία της αλληλεγγύης μεταξύ των διάφορων πληθυσμιακών και ηλικιακών ομάδων και των περιφερειών. Ο διάλογος σχετικά με τις αλλαγές της κατανομής του πληθυσμού κατά ηλικία και την καταλληλότητα και βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να διεξαχθεί σε ευρύτερη βάση, που θα συμπεριλαμβάνει όλες τις πληθυσμιακές και ηλικιακές ομάδες, ιδιαίτερη προσοχή δε πρέπει να επιδειχθεί στην ενεργό συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

10. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συλλέξει συγκρίσιμα και πολυδιάστατα στοιχεία, διεξάγοντας έρευνα με σκοπό την αυξημένη αποτελεσματικότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, και εφιστά την προσοχή ιδιαίτερα στις γενικές συνθήκες που επικρατούν στο τοπικό και στο περιφερειακό επίπεδο, όπου και παρέχονται κατά κύριο λόγο οι υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης και υγειονομικής περίθαλψης.

11. τάσσεται υπέρ της τόνωσης της συνεργασίας στην Ευρώπη προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξη των μεταναστών και τονίζει ότι μπορεί να αξιοποιηθεί στις προσπάθειες αυτές η εμπειρογνώσια των τοπικών και των περιφερειακών αρχών.

Στόχοι της ανανεωμένης κοινωνικής ατζέντας

12. παρατηρεί, σε σχέση με τους τρεις γενικούς, αλληλένδετους στόχους, ότι:

— η προσήλωση στη δημιουργία *ίσων ευκαιριών* δεν πρέπει να επισκιάσει τη σημασία της ισότιμης έκβασης των πολιτικών.

— η παροχή *πρόσβασης* δεν πρέπει να συνεπάγεται υπερβολική έμφαση στη διερεύνηση των πόρων για υπηρεσίες και παροχές —αντιθέτως, θα πρέπει να διασφαλίζονται και να είναι ορατές και δυνατότητες καθολικής πρόσβασης.

— η επίδειξη αλληλεγγύης σημαίνει επίσης ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, σύμφωνα με μια ελαστική προσέγγιση, οι διαφορετικές ανάγκες των διάφορων περιφερειών κατά τη διάρκεια του προσδιορισμού των ευρωπαϊκών πολιτικών και χρηματοδοτικών προγραμμάτων·

13. σημειώνει ότι το τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά σε επίπεδο καινοτομίας και ανάπτυξης για να καλυφθούν οι ανάγκες της ΕΕ. Θα πρέπει δε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική αξιοποίηση της εμπειρογνωσίας τους στα πλαίσια της νέας κοινωνικής ατζέντας·

Στόχοι προτεραιότητας

14. θεωρεί ότι είναι χρήσιμο να συνεχισθούν οι διάφορες δραστηριότητες με επίκεντρο τα παιδιά και τους νέους και εφιστά την προσοχή στη σημασία που έχει η λήψη προληπτικών μέτρων στον τομέα αυτόν·

15. παρατηρεί ότι, στο πλαίσιο των προσπαθειών για τη βελτίωση και την αξιολόγηση της ποιότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων, είναι απαραίτητο να δίδεται έμφαση, όχι μόνο στις σχολικές επιδόσεις των παιδιών, αλλά και στην καλή τους διαβίωση, στην ασφάλεια και στην ευτυχία τους. Επίσης, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδίδεται στις παιδαγωγικές ικανότητες των δασκάλων και στις ίσες ευκαιρίες σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης·

16. προτείνει να επικεντρώνεται η ανοικτή μέθοδος συντονισμού στον απολογισμό και στην ανάπτυξη επιτυχημένων τοπικών και περιφερειακών λύσεων και πρακτικών, καθώς και στη διάδοση των πληροφοριών ούτως ώστε να επιτευχθεί η ευρύτερη εφαρμογή τους· σε αυτό το πλαίσιο η ΕΤΠ υπενθυμίζει ότι η ανοικτή μέθοδος συντονισμού είναι μια εθελοντική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών·

17. παρατηρεί ότι η ανάπτυξη και η απασχόληση δεν αποτελούν επαρκείς εγγυήσεις ισονομίας και δικαιοσύνης στην κοινωνία, αλλά ότι απαιτείται εξίσου μία αποτελεσματική και υπεύθυνη κοινωνική πολιτική σε όλα τα επίπεδα·

18. τονίζει ότι είναι αναγκαίο να συλλεχθεί και να διανεμηθεί ευρύ και ποικίλο φάσμα πληροφοριών προκειμένου να εκπονηθούν αποτελεσματικά μοντέλα που θα συνδυάζουν την ευελιξία και την ασφάλεια·

19. τονίζει ότι η διά βίου μάθηση πρέπει να είναι προσβάσιμη και να ανταποκρίνεται στα συμφέροντα όλων των ηλικιακών και πληθυσμιακών ομάδων, πράγμα που προϋποθέτει όμως την πλήρη ενημέρωση του κοινού, και ότι η ανάπτυξη υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης ενηλίκων απαιτεί ευρεία συνεργασία σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων. Όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η εκπαίδευση παρέχει τις δεξιότητες που απαιτούνται για την εργασία και ότι το εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να ανταποκριθεί άμεσα σε αναδυόμενες εκπαιδευτικές ανάγκες, όποτε αυτό είναι απαραίτητο. Στο μέτρο του εφικτού, η πρόβλεψη των εκπαιδευτικών αναγκών πρέπει να γίνεται σε συνεργασία με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές·

20. επισημαίνει ότι η κοινωνία έχει επίσης ανάγκη ατόμων με δεξιότητες στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, γι' αυτό οι δεξιότητες αυτές θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο «πακέτο σύγχρονων δεξιοτήτων», το οποίο αναφέρει η κοινωνική ατζέντα·

21. δίνει έμφαση στην ανάγκη εξέυρεσης νέων μορφών εκπαίδευσης, που συνδυάζουν εργασία και απόκτηση γνώσεων, και ενθαρρύνει τις δημόσιες αρχές, τους εργοδότες και τους ιδιώτες να διεξαγάγουν ένα

δημόσιο διάλογο σχετικά με την ευθύνη τους ως προς αυτούς τους συνδυασμούς εργασίας και μάθησης·

22. εφιστά ιδιαίτερα την προσοχή στον στόχο της βελτίωσης τόσο της εργασιακής ποιότητας όσο και της εργασιακής απόδοσης και κρίνει ότι έχει μεγάλη σημασία η διάδοση των σχετικών στοιχείων που απορρέουν από την έρευνα και τις βέλτιστες πρακτικές·

23. επικροτεί τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εξασφαλίσει ότι δεν θα υπάρχουν αντιφάσεις ανάμεσα στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες της Συνθήκης και καλεί την Επιτροπή να λάβει υπόψη τα αποτελέσματα των σχετικών προσπαθειών και στο τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο·

24. σημειώνει ότι, όταν αναλύονται και αναπτύσσονται τα ευρωπαϊκά συστήματα περίθαλψης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλοι οι παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας προγραμματισμού, της ποιότητας και της πρόσβασης των υπηρεσιών και του ανθρώπινου δυναμικού. Ως βασικοί οργανωτές των δημοσίων κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών, οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές είναι στρατηγικοί εταίροι στην προσπάθεια αυτή·

25. επικροτεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύτηκε να διασφαλίσει ότι η κοινή αγορά και οι κανόνες του ανταγωνισμού θα διευκολύνουν την ανάπτυξη ποιοτικά ικανοποιητικών και καθολικά προσβάσιμων κοινωνικών υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό πρέπει να εξασφαλισθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για μια σταθερή νομική βάση όσον αφορά τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, καθώς και για τη δημιουργία των απαραίτητων διαύλων για την εδραίωση ανοικτού διαλόγου και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τα προβλήματα που αφορούν τον συντονισμό μεταξύ των κοινωνικών υπηρεσιών και των κανόνων της κοινής αγοράς. Πρέπει να συλλέγονται συστηματικά οι εμπειρίες που αποκομίζονται σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η επαρκής πληροφόρηση και η εκτενής εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών. Ωστόσο, η υποχρέωση αυτή δεν περιλαμβάνει την υποβολή εκτενών αναφορών εκ μέρους των κρατών μελών και δεν πρέπει να οδηγήσει σε δυσανάλογη επιβάρυνση του διοικητικού φόρτου εργασίας των τοπικών και των περιφερειακών αρχών·

26. συνιστά, στο πλαίσιο των προσπαθειών που καταβάλλει η ΕΕ για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, να δοθεί προτεραιότητα στα κοινωνικά δικαιώματα και στην αλληλεγγύη και να εξετασθεί σοβαρά κατά πόσο τα προγράμματα επισιτιστικής βοήθειας και οι τράπεζες τροφίμων θα πρέπει να αποτελέσουν αναπόσπαστο τμήμα του ευρωπαϊκού κράτους προνοίας του 21^{ου} αιώνα·

27. θεωρεί σημεία θεμελιώδους σημασίας την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων και την εξάλειψη της μισθολογικής διαφοράς τους, όπως και τον συνδυασμό του επαγγελματικού και του οικογενειακού βίου·

28. συμφωνεί με την έμφαση που δίδεται στη νέα πολιτική προτεραιότητα όσον αφορά την εξάλειψη των διακρίσεων και τονίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει όλες τις δυνατότητες να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στον τομέα αυτό·

Βασικές απόψεις της Επιτροπής των Περιφερειών

29. επιδοκιμάζει τον περιεκτικό χαρακτήρα της ατζέντας, που συνενώνει δραστηριότητες από διάφορους τομείς, και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει ότι η προσέγγιση αυτή δεν θα επισκιάσει τις καίριες προκλήσεις της παραδοσιακής κοινωνικής πολιτικής, όπως η αύξηση των διαφορών εισοδήματος και των ανισοτήτων, και τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για την αντιμετώπιση τους·

30. σημειώνει ότι οι δράσεις που εκτίθενται στην ατζέντα είναι συχνά πολυδιάστατες και ενίοτε μάλιστα αντιφατικές και, ως εκ τούτου, πρέπει να εξετασθούν εμπεριστατωμένα. Για παράδειγμα, όσον αφορά την ενίσχυση της κινητικότητας, πρέπει να αποδοθεί προσοχή στα προβλήματα που δημιουργούνται όταν οι νέοι φεύγουν από τον τόπο διαμονής τους, με συνέπεια να διαταράσσεται η ηλικιακή δομή του πληθυσμού σε ορισμένες περιοχές. Η ΕΤΠ τονίζει ότι είναι αναγκαία η προστασία των «μη κινητικών» τμημάτων του πληθυσμού και η διασφάλιση των ίσων ευκαιριών στις λιγότερο ελκυστικές περιοχές. Επίσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες, όπως οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της αυξημένης κινητικότητας.

31. τονίζει ότι η ανοικτή μέθοδος συντονισμού –όπως κάθε άλλη μέθοδος ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής– θα πρέπει να αναπτυχθεί με βάση τις ανάγκες κοινωνικής πολιτικής που χαρακτηρίζουν κάθε κράτος μέλος και που γίνονται στην πραγματικότητα πιο κατανοητές στο τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο. Δεδομένου ότι υπάρχουν σημαντικότερες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και των συνθηκών που επικρατούν στις περιφέρειές τους, η εισαγωγή ποσοτικών στόχων

κοινωνικής πολιτικής ενδέχεται να αποδειχθεί προβληματική. Ο ανοικτός συντονισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να βελτιωθεί κυρίως με την εφαρμογή του σε ορισμένα κείρια ζητήματα, την ενδυνάμωση της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων αναφοράς και έρευνας και την ανάπτυξη του ρόλου της τοπικής και της περιφερειακής βαθμίδας στην εφαρμογή και την ανάπτυξη των διαδικασιών συντονισμού. Με την προσέγγιση αυτή θα μπορούσε να επιταχίσει σημαντικά ο αντίκτυπος και η ορατότητα της εν λόγω μεθόδου και, κατά συνέπεια, η ποιότητα της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, που αποτελεί σημαντικό στοιχείο του σχεδίου της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Προς το παρόν, οι δεσμοί μεταξύ της ανοικτής μεθόδου συντονισμού και των τοπικών και των περιφερειακών επιπέδων διακυβέρνησης είναι ακόμη πολύ χαλαροί.

32. επισημαίνει τον ρόλο και τις δυνατότητες του κοινωνικού διαλόγου σε ευρωπαϊκό επίπεδο κατά την προετοιμασία πρωτοβουλιών και την υλοποίησή τους σύμφωνα με την ατζέντα σε επίπεδο τοπικής και περιφερειακής διακυβέρνησης και πιστεύει ότι είναι σημαντικό να ενισχυθεί ο διάλογος ως προς το σημείο αυτό.

Βρυξέλλες, 22 Απριλίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Luc VAN DEN BRANDE